

Department of
Humanities, Rajarata
University of Sri Lanka

The Journal of Studies in Humanities

Volume 5 (I) 2019

සිංහල සාහිත්‍යය ඉතිහාසයෙහි සංක්‍රාන්ති කාලපරිච්ඡේදයෙහි
මාර්ග වර්ණනා පිළිබඳ විමර්ශනයක්

ඔලගන්වත්තේ චන්ද්‍රසිරි හිමි

නාමා අධ්‍යයන අංශය, සමාජීය විද්‍යා හා මානවශාස්ත්‍ර පීඨය,

ශ්‍රී ලංකා රජරට විශ්වවිද්‍යාලය, මිහින්තලය.

Email : Chandsirihemi@hotmail.com

Abstract

The influence of Sanskrit literature directly influenced the development of Sinhala literature. This feature can be seen from the Sigiriya song of the Anuradhapura period. These features are further evident in the composition of the lyric poem as well as the message poem. Many who read classical literature state that the Kotte period should be considered as the last period of classical Sinhala literature. During the latter part of the Kotte period, the influence of foreigners and Hindu contemporary social institutions began to have a profound effect on Ceylonese society. The Sasana degeneration also took place in the face of various political anarchies, which also affected the literary tradition. During the Kotte period, various trends in verse literature were formed and further expanded during the Seethawaka and Kandy eras. The emergence of verse from the great tradition into the Chula tradition from the Kandyan period was also a reason for the verse to reach the common people. By the time of Matara, various social events were the subject of the poem. The gradual transformation of Sri Lankan society, which had long been a student body, into a readership began in the 19th century. The spread of printing technology changed literary thought. Printing technology also helped the reader to absorb knowledge and see the world from new perspectives. This also led to the spread of neoliberalism in society. The poet's ability to cite certain events and geographical facts that he heard in the 19th century can be seen in his works of praise. This is arguably the best primary source for finding contemporary sociological background.

Key words: Classical, Hindu Society, Great Tradition, Chula Tradition, Printing
Technology

හැඳින්වීම

මෙම ලිපියෙහි මුඛ්‍ය පරමාර්ථය සිංහල සාහිත්‍ය ඉතිහාසයෙහි බ්‍රිතාන්‍ය පාලන සමයේ 19වන සියවසේ මුද්‍රණය වී ඇති පද්‍ය පුස්තිකා (Booklet) උපයෝගී කර ගනිමින් තදනුබද්ධ සමාජීය පරිසරයෙහි විද්‍යමාන මාර්ග වර්ණනා අධ්‍යයනයට භාජනය කිරීමයි. මෙහි දී තත් කාලය සංක්‍රාන්ති කාලය යන්න යොදා ඇත. (Chandasiri 2018:) කොළඹ ජාතික කෞතුකාගාර පුස්තකාලය හා මහා බ්‍රිතාන්‍ය පුස්තකාලයන්හි ඇති ප්‍රාථමික මූලාශ්‍රය ප්‍රධාන වශයෙන් භාවිතයට ගෙන ඇත.

මාර්ග වර්ණනා යනුවෙන් හැඳින්වෙන්නේ සාහිත්‍ය කෘතියක ගමන් මාර්ගය හා තදනුබද්ධ වර්ණනා යි (encyclopaedia 2001(CD rom) පෙර අපර දෙදිග ලෝක සාහිත්‍යය ඉතිහාසයෙහි මාර්ග වර්ණනා අන්තර්ගත සාහිත්‍ය කෘතීන් අතර මේසඳුන, රසු වංශය, වැනි සංස්කෘත සාහිත්‍යයේ ද පාලි සාහිත්‍යයෙහි ථෙර ථෙරී ගාථාවල ද, ඉංග්‍රීසි සාහිත්‍යයෙහි කැන්ටබර් කතා වැනි ආබ්‍යාසිකාවන් ද දැක ගත හැකි යි.

සිංහල පද්‍ය සාහිත්‍යයෙහි ද (මුවදෙවිදාවත 1996: පද්‍යය 136-153 ; සසදාවත 1954: පද්‍යය 254-264; කවිසිළුමිණ 1965: පද්‍යය 589-599 ; කාව්‍යශේඛරය, 1966: සර්ග 4,5; ගුත්තිල කාව්‍යය 1964 : පද්‍යය 266-187), වැනි මහා කාව්‍යය හා ගී කාව්‍යයන්හි ද සන්දේශ කාව්‍යයන්හි ද මාර්ග වර්ණනා දැක ගත හැකි යි. මෙහි දී සන්දේශ කාව්‍යය විමර්ශනය කිරීමේ දී අනිකුත් පද්‍ය සාහිත්‍ය කෘතීන්ට වඩා දේශජ පාරිසරික ලක්ෂණ ප්‍රකට කරයි. (සන්නස්ගල 1962: 220) විශේෂයෙන් ම ගම්පොළ යුගයෙහි රචිත තිසර හා මයුර සන්දේශයෙන් මෙන් ම ඉන් පසු කාලයේ දී රචිත බොහෝ සම්භාව්‍ය හා චූල ගණයෙහි ලා සැලකිය හැකි සන්දේශ කාව්‍යයන්හි ද මාර්ග වර්ණනා දැක ගත හැකි යි. (තිසර සන්දේශය 1990: පද්‍යය 102- 124 ක මයුර සන්දේශය 1963: පද්‍යය 74- 80 ක පරෙවි සන්දේශය 1997: පද්‍යය 51-140 ක ගිරා සන්දේශය 1963: පද්‍යය 59- 79 ක සැලලිහිණිය සන්දේශය 1990: පද්‍යය 21-40 ක කෝකිල සන්දේශය 1920: පද්‍යය 163 - 246 ක සැවුල් සන්දේශය පද්‍යය 100-118) දැක ගත හැකි යි. මෙහි දේශජ මාර්ග තොරතුරු වර්ණනා කිරීමෙහි ලා මග සලකුණ නම් පද්‍ය කෘතිය සුවිශේෂි කඩඉමක් පෙන්නුම් කරයි. 17 වන සියවසේ දී රචිත මේ කෘතියෙහි කතුවරයා පිළිබඳව සඳහනක් සොයාගත නොහැකිය. බදුල්ලේ සිට මහනුවර දළදා මාලිගාවට තෙක් දිවෙන මාර්ගයෙහි ගම් බිම් ජලාශ වනරොද මෙහි වර්ණනාවට ලක් කර ඇත. (මග සලකුණ 1947)

මුද්‍රණ ශිල්පය ආරම්භය හා හව සාහිත්‍ය සම්ප්‍රදාය ගොඩනැගීම

ශ්‍රී ලංකාව අවස්ථා කිහිපයක දීම පෘතුගීසි, ලන්දේසි හා බ්‍රිතාන්‍ය ජාතිකයන්ගේ ග්‍රහණයට නතු විය. මෙම ජාතින් අතරින් ශ්‍රී ලංකාව බ්‍රිතාන්‍ය ආධිපත්‍යයට පත් වීම විශේෂ කොට සැලකිය හැකි ය. නූතන ලෝකයේ ක්‍රමයෙන් වැඩිගෙන ආ ආර්ථික බලය අල්ලා ගැනීම හා තවත් අප්‍රධාන පරමාර්ථයන් සාධනය උදෙසා ලංකාව වැනි රටවල් බ්‍රිතාන්‍ය ආධිපත්‍යයට ගත් බව පෙනේ. (Wickramasinghe 2006: 26) මේ හේතුවෙන් ම පුරාතනයේ පටන් ලංකාවේ පැවති සමාජ ආර්ථික සංස්ථා වෙනස්වීම බ්‍රිතාන්‍යය පාලන සමය තුළ

දී සිදු විය. (Silva 1981: 244) බොහෝ කරුණු සැලකිල්ලට ගෙන විචාරකයෝ බ්‍රිතාන්‍ය පාලන සමය ශ්‍රී ලංකාවේ සමාජ ආර්ථික වර්ධනයේ සන්ධිස්ථානයක් ලෙස ද සඳහන් කරති. (Silva 1981: 247) මෙම වෙනස කිහිප ආකාරයකින් ම දැක ගත හැකි වේ. දේශපාලන බලය ප්‍රධාන වුව ද ඊට සමගාමීව ලංකාවේ ජනතාවගේ නිවාස, කෑම බීම, ඇඳුම් පැළඳුම් හා ගමනාගමනය ආදී සියලු අංශයන්ගේ වෙනස සිදු විය. (Wickramasingha, part 1, pre – independence years : changing lives, 2006) කෝල්බ්‍රොක් යෝජනා මගින් ආරම්භ වූ මුද්‍රණ තාක්ෂණය යනු දැනුම ව්‍යාප්ත කිරීමේ ප්‍රධාන ම සාධකය වේ. (Colbrook Cameron papers 1956: Vo. 1.75) බ්‍රිතාන්‍ය පරිපාලකයෝ තම පරිපාලන ක්‍රියාදාමය පහසු කර ගැනීම සඳහා මුද්‍රණ ශිල්පය යොදා ගත්තහ. (Colbrook Cameron papers 1956: Vol .1 .75) මුද්‍රණ ශිල්පය ආරම්භයත් සමග ම මිෂනාරිවු විශාල ආගමික සාහිත්‍යයක් මුද්‍රණද්වාරයෙන් ප්‍රකාශ පත් කළහ. එයින් සැහීමකට පත් නොවූ ඔවුහු තවත් මාධ්‍යය දෙකක් සිංහල බෞද්ධ සමාජයට හඳුන්වා දුන්හ. ඒවා නම් පුවත් පත් හා සඟරා ය. මේ ආගමික සඟරා හා පුවත්පත් මගින් ද ක්‍රිස්තියානි ආගමේ වැදගත්කම පෙන්වා දෙමින් බුද්ධාගම විචාරයට ලක් කිරීම ම දැක ගත හැකියි. (කාරියවසම් 1990: 193) නීරා වික්‍රමසිංහ පෙන්වා දෙන ආකාරයට වර්ධනය වී ගෙන එන කියැවීමේ රුචිය ඇති ජනතාවට පුවත්පත් හා සඟරා මගින් ඉක්මන් තෘප්තියක් ලැබිණි. (Wickramasingha 2006: 77) එමෙන් ම පිබ්ලිස් පෙන්වා දෙන්නේ යටත් ජීවිතය ජනතාවගේ ජීවිතයට පුවත්පත් මගින් ඉහළ වටිනාමක් ලැබුණු අතර ම මහජන විවාද සඳහා හොඳ ඉඩකඩක් ලැබුණු බව ය. (Peebles 2006) මෙම අදහස් දෙකම පිළිගත යුත්තකි. 19වන සියවසේ ආරම්භය පටන් ම පුවත් පත් හා සඟරා යන දෙඅංශයම ඉතා සැලකිය යුතු කාර්යයක් ඉටු කරන ලදී. සියලු ම වාද විවාද සිදු කරන ලද්දේ පුවත්පත් හා සඟරා මගිනි. තිස්ස කාරියවසම් පෙන්වා දෙන්නේ ආගමික හැඟීමක් නැති සමහර ප්‍රභූ පැලැන්තියේ ජනතාවට මුද්‍රණ කර්මාන්ත ආරම්භ කිරීමේ අවශ්‍යතාවක් පැන නැගී තිබුණු බව යි. (Kariyawasam 1973: 389) ඔවුන් කල්පනා කරන ලද්දේ මුද්‍රණ කර්මාන්තය යනු හොඳ ආදායම් මාර්ගයක් ලෙසට ය. ආගමික කෘති මුද්‍රණය වෙනුවට නව කෘති හා ග්‍රන්ථ රචකයන් සෙවූහ. (Kariyawasam 1973 : 420) මෙම තත්ත්වය යටතේ මුද්‍රණ කර්මාන්ත අයිතිකරුවෝ විශේෂයෙන් ම නව පද්‍ය කෘති මුද්‍රණයට බෙහෙවින් පෙළඹුනහ. මෙම හේතුවෙන් ම නව පාඨක පිරිසක් ද බිහි වූහ. (Kariyawasam 1973 : 422)

සංක්‍රාන්ති කාල පරිච්ඡේදයෙහි මාර්ග වර්ණනා

සංක්‍රාන්ති කාලය යනුවෙන් මෙහි වි්‍යවහාර කරනුයේ සාම්ප්‍රදායික වශයෙන් පැවැති සමාජ ආර්ථික ක්‍රියාවලින් විශාල වශයෙන් වෙනස් වීම හේතුවෙන් සිංහල සාහිත්‍යයෙහි සුවිශේෂී වෙනස්කම් රාශියක් සිදු වූ කාල පරිච්ඡේදයක් ලෙස 19වන සියවස හඳුනා ගත හැකි වීම යි. (චන්දසිරි හිමි 2008:) මෙම අධ්‍යයනය සඳහා අවධානය යොමුවන්නේ මුද්‍රණයෙන් ප්‍රකාශයට පත් වී 19වන සියවසේ පාඨකයා අතර භාවිතයට පැමිණි පද්‍ය කෘතීන් වේ. 19වන සියවසේ සිදු වූ සමාජ ආර්ථික දේශපාලන වෙනස්කම් මත සිංහල සාහිත්‍යයෙහි ද වෙනස්කම් රාශියක් සිදු විය. (සන්නස්ගල 1962:222) මෙම කාල පරිච්ඡේදය තුළ පද්‍ය කාව්‍යයන්හි විවිධතාවන් බිහිවිණි. (චන්දසිරි 2008:) මෙම විවිධතාවන් විමර්ශනයේ දී පද්‍ය කෘතීන්හි දක්නට ඇති විවිධතා අතර මාර්ග වර්ණනා කාව්‍යයන් ද සුවිශේෂී කොට සැලකිය හැකි ය. ලංකාවේ දුම්රිය ගමන, දුම්රිය මාර්ග විස්තරය, මාර්ග විස්තරය, අනුරාධපුර

අලංකාරය, මාර්ග සංඛ්‍යාව, සිරිපා ගමනාලංකාරය, සුමන ශෛල මාර්ගාලංකාරය, මාතරට ගමනක් යන කෘතීන් විශේෂ අවධානය යොමු කෙරේ.

මෙම කෘති සියල්ල ම වර්ෂ 1867-1897 අතර කාල පරිච්ඡේදයෙහි මුද්‍රණයෙන් ප්‍රකාශයට පත් වී ඇති අතරම ඇතැම් කෘතියක කර්තෘත්වය ද සඳහන් ව නොමැති ය. මෙයින් පිළිබිඹු වනුයේ මුද්‍රණ තාක්ෂණය ව්‍යාප්ත වී නව ප්‍රවණතාවන් ගොඩ නැගුණු ද ඇතැම් ලේඛකයන් තමන්ගේ පැරණි සම්ප්‍රදාය ද තවමත් අත්හැරී බවයි. සාම්ප්‍රදායික වශයෙන් වැඩිවශයෙන් හික්ෂුන් අත පැවැති ලේඛන ආධිපත්‍යය ද තත් කාල පරිච්ඡේදය වන විට ක්‍රමයෙන් ගෘහස්ථ ලේඛකයන් අතට පත් විය. (සරච්චන්ද්‍ර 1996: 18) ඒ බව ප්‍රකට කරමින් මේ විමර්ශන පද්‍ය කෘති සියල්ල ම ගෘහස්ථයන් විසින් ප්‍රබන්ධ කරන ලද ඒවා බව පෙනේ. සාම්ප්‍රදායික ජන වහරට අනුව රචිත කෘති අතර ද්විභාෂිත උගතෙකු වූ ජේම්ස් ද අල්විස්ගේ පද්‍යයන් ද මෙහි ලා අධ්‍යයනයට ලක් කළ හැකි ය.

අන්තර්ගතය

මේ කෘති සියල්ලේ ම අන්තර්ගත වන්නේ එක් ප්‍රසිද්ධ ස්ථානයක සිට තවත් ප්‍රසිද්ධ ස්ථානයකට හෝ ප්‍රධාන නගරයක සිට තවත් ප්‍රධාන නගරයකට වැටී ඇති මග සලකුණු සඳහන් කිරීම යි. 19 වන සියවසේ මධ්‍ය භාගය වන විට ශ්‍රී ලංකාවේ මහා මාර්ග සහ දුම්රිය මාර්ග දියුණු තත්ත්වයක (මුණසිංහ 2000: 79) පැවතිය ද මෙහි දක්නට ඇති ඇතැම් මාර්ගයක් ගල් බොරළු සහිත වූ මංමාවත් බව පෙනේ. (සුමනශෛල මාර්ගාලංකාරය 1891: පද්‍යය 31) අන්තර්ගත පද්‍ය සංඛ්‍යාව පද්‍ය 67 - 146 අතර වන අතර ම මුද්‍රිත පිටු 20 ක පමණකට සීමා වූ කුඩා පුස්තිකා වේ. මේ කෘති සියල්ලෙන් ම කවියන්ගේ නෙත ගැටුණු ප්‍රධාන නගර හා තදනුබද්ධ පරිසරයන්, මානව ජීවිතයෙහි විවිධ අවස්ථාවන් ද වර්ණනා කර ඇත්තේ විශේෂ භාෂා ප්‍රයෝගයන් හා ජනප්‍රවාදය ද උපයෝගී කර ගනිමිනි.

අන්තර්ගතය අනුව බෙදීම

බ්‍රිතාන්‍ය යටත් විජිත පාලනයන් සමග ශ්‍රී ලංකාවේ ඇති වූ වටිනා කාර්යය ද්වයයක් ලෙස වැවිලි ආර්ථිකය ව්‍යාප්තිය වීම හා ප්‍රවාහන පහසුව සඳහා මාර්ගවලින් හා දුම්රිය මාර්ගවලින් දිවයින අභ්‍යන්තර වශයෙන් සම්බන්ධ කිරීම සඳහන් කළ හැකි ය. (මුණසිංහ 2009: 21) විශේෂයෙන් වැවිලිකරුවන්ට තම නිෂ්පාදන හා ශ්‍රමිකයන් ගෙනයාම සඳහා අවශ්‍ය වන මාර්ග තනාදීමට යටත් විජිත රාජ්‍ය උනන්දුවෙන් ක්‍රියා කළේ ය (කරුණාරත්න 1965 : 15). උඩරට බ්‍රිතාන්‍ය බලය ආරක්ෂා කර ගැනීම සඳහාත් වාණිජමය වශයෙන් උඩරට ප්‍රදේශ දියුණු කිරීම සඳහාත් මාර්ගවල වටිනාකම අවබෝධ කරගත් බාන්ස් ආණ්ඩුකාරවරයා බලකොටු ඉදි කිරීම සඳහා ද යොමු විය. (කරුණාරත්න 1965: 192) තත් කාල පරිච්ඡේදයෙහි සමාජාර්ථික සංස්කෘතික පසුබිම වෙනස්වන වන විට ඊට අනුකූලව කලා සාහිත්‍යාදී විෂයයන්ගේ ද විවිධතාවන් ගොඩ නැගිණි (වික්‍රමසිංහ 1965: 10) මෙහි දී අධ්‍යයනට ලක් වූ පද්‍ය කෘතීන් අතුරින් දුම්රිය මාර්ග වර්ණනා සඳහා කෘති දෙකක් ද අනෙක් පද්‍ය පුස්තිකා මාර්ග වර්ණනා සඳහා ද මුද්‍රණයෙන් ප්‍රකාශයට පත් වූ කෘතීන් බව පෙනේ.

දුම්රිය මාර්ග

වැවිලිකරුවන්ගේ බලවත් ඉල්ලීම පරිදි ක්‍රි.ව. 1859 දී අගෝස්තු මස 3 වන හෙන්රි වෝඩ් ආණ්ඩුකාරවරයා විසින් මංගල පස් පිඩුල්ල කැපීමෙන් පසු කොළඹ මහනුවර දුම්රිය තැනීම ආරම්භ විය. අධික මුදලක් වැය කරන්නට සිදු වූ හෙයින් 1861 දී අත්හරින ලද මේ ඉදි කිරීම් කටයුතු රජයේ මැදිහත් වීමෙන් පසු 1863 දී යළිත් ආරම්භ විය. බෙල්ජියම් ඔටුන්න හිමි කුමාරයා හා බ්‍රැබන්ට්හි ආදිපාද කුමා ඇතුළු ප්‍රභූන් පිරිසක් රැගත් විශේෂ දුම්රියක් කොළඹ සිට අඹේපුස්ස දක්වා ධාවනය කිරීමෙන් ලංකා දුම්රිය සේවය නිල වශයෙන් ආරම්භ විය. (Perera 1925: 15) මෙතෙක් අශ්ව කෝවිච් හා තවලම් ගැල් උපයෝගී කරගෙන ප්‍රවහානය කටයුතු කළ ජනයා දුම්රිය භාවිතයට නැඹුරු විය. මේ සමග ම තත් අවධියෙහි භාවිතයෙහි තිබූ ඉංග්‍රීසි සහ සිංහල පුවත්මගින් මේ පිළිබඳව දැනුවත් කිරීම ද සිදු විය.

“අපටත් ඉතින් උදේ පිටත් වෙලා නුවර ගිහින් සවස කොළඹ එන්ට පුළුවනී. දැනට ලෙඩ රෝගාධියකුත් නැති නිසා කනගාටුවකුත් නැත.”

(ලක්මණි පහන 1867: 3)

කොළඹ සිට අඹේපුස්සට දුම්රිය පිටත්වෙන වේලාවන් ද (ලක්මණි පහන 1867:3) දුම්රිය ගාස්තු ද, වාර්ෂික දුම්රිය විගණන වාර්තා ද (ලක්මණි පහන 1865: 3) පුවත්පත් මගින් ප්‍රසිද්ධියට පත් කරන ලදී. එමෙන් ම දුම්රිය ආරම්භවීමත් සමග ම එමගින් ඇති වූ ඉෂ්ට අනිෂ්ට ප්‍රතිවිපාකයන් පිළිබඳව පුවත්පත්වල තොරතුරු අන්තර් ගත විය. (සිතුමිණි රුවන 1867:4) දුම්රිය ඇති වීම ජනයාගේ ප්‍රීති ප්‍රමෝදයට මෙන් ම ගමනාගමනයේ පහසුව සඳහා ද උපස්ථම්භක වූ අයුරු දැක ගත හැකි වේ. 1864 දෙසැම්බර් 27 වන දින කොළඹ සිට අඹේපුස්ස දක්වා (කීනදෙණිය) දුම්රිය ගමන සිදු වී ඇත. විවිධ කවිත්තව වස්තු බිජ සපයන මූලාශ්‍රයක් බවට දුම්රිය පත්ව ඇත. (දුම්රිය ගමන 1949 (පද්‍යය 138) වර්තමානයේ දී දුම්රිය කොළඹ සිට අවිස්සාවේල්ල දක්වා ගමන් කරනත් තත් අවධියෙහි ඕපනායක තෙක් ම ගමනාගමනය සිදු වී ඇත. (දුම්රිය ගමන 1949 : පද්‍යය 189)

කොළඹ - මහනුවර

19 වන සියවසේ දෙවන භාගයේ දී පමණ ආරම්භ වී 20 වන සියවසේ මුල් දශකය වන විට පොදු ජනයා අතරෙහි බෙහෙවින් ප්‍රචලත වූ කවි කොල නැමැති සාහිත්‍යාංගයට වස්තු විෂයය වූ විවිධ මාතෘකා අතුරින් දුම්රිය හා සම්බන්ධ ප්‍රවෘත්තිවලට විශේෂ ස්ථානයක් ලැබෙන බව පෙනේ. (විජය ශ්‍රී විභාවී 2000 : පද්‍යය 85) ලංකාවේ දුම්රිය සමාරම්භක අවධියෙහි ඒ සම්බන්ධ පද්‍යයෙන් ලියන ලද ප්‍රථම පුස්තිකාවක් ලෙස 1869 දී මුද්‍රණයෙන් ප්‍රකාශයට පත් පද්‍යය 83 ක් අන්තර්ගත ලංකාවේ දුම්රිය ගමන නම් වූ පුස්තිකාව සඳහන් කළ හැකි වේ. කර්තෘ අඥාන වූ මේ පද්‍ය කෘතිය ආරම්භ කරන්නට පෙරාතුව ලියැවී ඇති පූර්විකාව මගින්ගේ ප්‍රයෝජනය සඳහා යැයි කවියා පවසයි. මරදානේ සිට මහනුවර තෙක් ඇති සෑම දුම්රිය ස්ථානයක ම මුහුදු මට්ටමේ සිට ඇති උස ප්‍රමාණය ද තදාශ්‍රිත පාරිසරික තොරතුරු ද මෙහි සඳහන් කර ඇත. කොළඹ සිට දුම්රිය පිටත්වෙන වේලාවද එක් එක් දුම්රිය ස්ථානයට අය කරන ගාස්තු ද මෙහි සඳහන්ව ඇත. මේ වූ කලී මගී ජනයාගේ මාර්ග උපදේශනය සඳහා ම යොදා ගත්තක් බව පෙනේ.

දුම්රියේ නැගී	යන
මගියෙනි මේ පොත	අරගෙන
කියමින්	එකිනෙකින්
හසර තොරතුරු බලනු	තුටු දෙන

සාම්ප්‍රදායික ලෙස තෙරුවන් හා ඉෂ්ට දේව නමස්කාරයකින් පසුව කතුවරයා තම පද්‍ය කෘතිය ආරම්භ කරයි. මරදානේ සිට මහනුවර තෙක් පිහිටා ඇති ප්‍රසිද්ධ ස්ථාන මෙන් ම අවශේෂ ප්‍රදේශයන් ද මෙහි වර්ණාවට ලක් කර ඇත. මරදාන, පැලියගොඩ, වේයන්ගොඩ, අඹේපුස්ස, පොල්ගහවෙල, පේරාදෙණිය සහ මහනුවර යන ස්ථාන ප්‍රධාන වශයෙන් වර්ණාවට ලක් වී ඇත. දුම්රිය ගමනාගමනය සිදුවෙන මග දෙපස ඇති පාරිසරික තත්ත්වයන් ද කවියාගේ අවධානය යොමු වී ඇත. සාම්ප්‍රදායික සන්දේශ කාව්‍යවල දක්නට ලැබෙන වර්ණනාවන්ට සමාන වන අයුරින් කොළඹ සහ මහනුවර ප්‍රධාන නගර වර්ණනාවට ලක් කිරීම ද සුවිශේෂත්වයකි. දුම්රිය සේවාව ආරම්භක අවධිය ජනයාගේ සොම්නසට හේතු විය. (ලංකාවේ දුම්රිය ගමන 1869) දුම්රිය ගමනාගමනයේ දී විවිධ විපත් ද වර්තා කරයි.

දුම්රිය කෝච්චිය බොහෝ වතාවක් ම යකඩ කදන් දෙක උඩ නොගොස් ලෙස්සිලා යන්නට යෙදුනා ය. මෙය චුනේ හරක් හසුවීමෙනි. (ලක්මණි පහන - 1866) ගොංගිතොට දී එසේ සිදු වූ අන්තරාවක් කවියට සිහිපත් කරයි.

එක්කුදු රියක සැවි තුබු මෙ මග තද	කොට
එක්විට පෙරලි ගැඹුරේ හිමි නැති	හැලට
නෙක් රුදු බිය මරණ පැමුණුන දන	කැළට
දුක් වැද ගියෙමු දැක සිහි වී	ගොංගිතොට

(ලංකා දුම්රිය ගමන 1869: පද්‍යය 30)

ගොංගිතොට දී වර්ෂ 1865 ජනවාරි 14 දින පළමු දුම්රිය අනතුර වී ඇති බව පෙනේ. මෙය සිදු වී ඇත්තේ

“එක්තරා දේශීය ලිපි කරුවෙකුගේ අත්වැරද්දකින් ය. දුමී රථය එද්දී රේල් පිට දුවන සුලු කරත්තයක් තිබූ වැරද්දෙන් එක් යුරෝපීය ජාතිකයකු ද තවත් සිංහල කුලී කරුවෝ 36 දෙනෙක් ද මරණයට පත් වූහ.”

(ලංකා දුම්රිය ගමන 1869: හැදින්වීම)

මහනුවර දළදා මැදුරත් සතර දේවාලයත් (ලංකා දුම්රිය ගමන 1869: පද්‍ය 76) කවියාගේ වර්ණනාවට යොමු වී ඇත. එක් දහස් හයසිය හැත්තෑවක් පමණ මගී පිරිසක් රැගෙන සතර පැයකින් දුම්රිය මහනුවරට ලැමිණි බව කවියා අවසානයේ දී සඳහන් කරයි.

(ලංකා දුම්රිය ගමන 1869: 79)

කොළඹ - මාතර

වර්ෂ 1895 දී මාතර ජී. ඩබ්ලිව්. ජී. විසින් රචිත පද්‍ය 67 කින් සමන්විතව රචනා කරන ලද දුම්රිය මාර්ග විස්තරය නම් පුස්තිකාව මෙහි දී විමසිය හැකි වේ. මාතර සිට තරුණයකු කොළඹට පැමිණ සරණ පාවා ගත් සිය මනාලිය දුම්රියෙන් මාතරට කැන්දාගෙන යන ගමනේ දී තරගයට කිවූ කවි ස්වරූපයෙන් (දුම්රිය මාර්ග විස්තරය 1895: 10) මෙම පද්‍ය කාව්‍ය කෘතිය රචකා කර ඇත. සාම්ප්‍රදායික තෙරුවන් නමස්කාරයකින් පසුව පද්‍ය කිහිපයක් ම උපයෝගී කරගෙන ඇත්තේ කොළඹ නගරය වර්ණනා කිරීමට ය. එමෙන් ම මාතර නගරයේ නිවැසි ජනයා ද ඔවුන්ගේ නිවාසවල ස්වභාවය ද (දුම්රිය මාර්ග විස්තරය 1895: පද්‍යය 63) කියා පැමට කවියා උත්සුක වී ඇත. ප්‍රකට දුම්රිය ස්ථාන මෙන් ම පාරිසරික තොරතුරු ද කවියාගේ අවධානයට යොමු වී ඇත.

ජනරාල් බාර්න්ස් ලකිසුරු තුමා	ගරු
සුලුකල් කැටයමින් කළ දිව	නයුරු
පැහැදුල් මවුන්ට් ලෙවිනියා බන්ගලා	ගරු
ඔය ගල්කිස්ස බැහැලා යමු විසිතු	රු

(දුම්රිය මාර්ග විස්තරය 1895: පද්‍යය 26)

මොරටුව මැවුම් කරු අදහන ජනයා (දුම්රිය මාර්ග විස්තරය 1895: පද්‍යය 29) වෙසෙන ප්‍රදේශයක් වශයෙන් ද, පානදුරා වාදය කර මිස දුටු අදහස් බිඳහෙළ (දුම්රිය මාර්ග විස්තරය 1895: පද්‍යය 30) කවියාගේ අවධානයට යොමු වී ඇත.

ක්‍රි.ව. 6 වන සියවසේ මැද භාගයේ දී පමණ අරාබි ජාතින්ගේ වෙළඳ කටයුතු වර්ධනය වෙද්දී, දකුණු ඉන්දියාව හා ශ්‍රී ලංකාව අතර ඔවුහු වෙළඳ සම්බන්ධතා ඇති කර ගත්තහ. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් අරාබි වෙළෙඳන්දෝ සත් දෙනෙක් බේරුවලින් ලක් දිවට ගොඩ බටහ. මොවුහු දෙමළ භාෂාව කතා කරන එහෙත් ඉස්ලාම් ආගම අදහන පිරිසක් වූහ. (Maharoorf 1992:10) බේරුවල ප්‍රදේශයේ වැඩි වශයෙන් මුස්ලිම් ජනයා වාසය කරන අතර කවියාට බේරුවල ප්‍රදේශය ද නෙත ගැටී ඇත.

දාරුඹල අඩි කියනා නොවලස්	සේ
සිරු කල ලදුන් එබෙනා දොර	අස්සේ
තේරු කළ කිසින් නැති අල්ලා	පස්සේ
බේරුවල දෙමළ බසෙන් කෑ	කොස්සේ

(දුම්රිය මාර්ග විස්තරය 1895: පද්‍යය 38)

ගාලු පුරවරය ද කවියා දැක ඇත්තේ සුරපුරයක් ලෙස ය. (දුම්රිය මාර්ග විස්තරය 1895: 46) ජන වහරට සමීප භාෂාවක් භාවිත කරමින් රචිත මෙම කෘතියේ දී මාතර සිට කොළඹට දුම්රියේ අය කරන ගාස්තු ද සටහන් කිරීමෙන් පෙනෙනුයේ ජනයාගේ මාර්ග උපදේශනය සඳහා ම මේ කෘති රචනා වී ඇති බව යි.

මහා මාර්ග

අපගේ අධ්‍යයනයට යොමු වූ මාර්ග වර්ණනා කෘති පහෙන් තුනක් ම අවධානය යොමු කර ඇත්තේ ප්‍රකට පූජනීය ස්ථාන හා සම්බන්ධ වූ මාර්ග වර්ණනා සඳහා ය. කීර්ති ශ්‍රී රාජසිංහ රජු දවස ඇති වූ ශාසනික උදාව හේතුවෙන් අලුත් වෙහෙර විහාර ඉදිකිරීම ද පැරණි විහාරාරාම හා පැරණි ස්ථාන හෙළි කිරීම ද සිදු විය. මේ නිසා ජනතාව වන්දනා යෑම ද පටන් ගැනිණි. එහි දී ඒ ඒ ස්ථාන පිළිබඳව සංක්ෂිප්ත තොරතුරු ඇතුළත් පොත්පත් ද වන්දනා කවි ද වන්දනා ගමන් පිළිබඳව විස්තර ද ලියැවෙන්නට පටන් ගති. (සන්නස්ගල 19662: 585)

පාහදුර - ශ්‍රී පාදය

දොන් කොර්නෙලිස් අප්පුහාමි විසින් වර්ෂ 1891 දී රචනා කරන ලද සුමනශෛල මාර්ගාලංකාරය හෙවත් සුමනසෙල් මගලකර නම් කෘතිය තත් අවධියෙහි ශ්‍රී පාදය සම්බන්ධයෙන් ලියැවුණු පුස්තිකාවක් සේ පෙන්වා දිය හැකි ය. මහාවංශය (පොල්වත්තේ බුද්ධදත්ත හිමි 1 පරිච්ඡේදය 77 ගාථාව) සමන්ත කුට වර්ණනාව (ඥානවිමල හිමි 1959 723- 732) ආදී සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රය කිහිපයක ම ශ්‍රී පාදය හා සම්බන්ධ තොරතුරු අන්තර්ගතව ඇත. එමෙන් ම ෆාහියන් නම් චීන හික්ෂුව, හියුං සාං, ඉබින් බතුනා නම් අරාබි ජාතිකයා ද, පෘතුගීසි, ලන්දේසි හා ඉංග්‍රීසි ජාතිකයන්ගේ විවිධ වාර්තාවලින් මේ හා සම්බන්ධ තොරතුරු අනාවරණය කර ගත හැකි යි. (දිසානායක 2001 : 57) පද්‍ය 79 කින් සමන්විත සුමනශෛල මාර්ගාලංකාරයෙහි මුල් ම පද්‍ය පහ ම යොදාගෙන ඇත්තේ තෙරුවන් හා දේව නමස්කාරය සඳහා ය. (සුමනශෛලංකාරය- 1,2,3 පද්‍යය) අවසාන පද්‍ය කිහිපයෙන් ජනයාට පින් දීමට ද මෙම පද්‍ය කෘතිය සම්පාදනය කිරීම සඳහා ආරාධනා කළ දේවානන්ද තෙරුන් වහන්සේට පින් දීම සඳහා ද උපයෝගී කරගෙන ඇත. මෙහි ඇතැම් පද්‍යයකින් දකුණු පළාතින් හෝ වෙනත් ප්‍රදේශයකින් පැමිණි පිරිස් පානදුරෙන් බැස (6 පද්‍ය) ශ්‍රී පාදයට ගමන් ගන්නා බව දැකිය හැකි යි. මෙම ගමන් මාර්ගයෙහි තත් අවධියෙහි ප්‍රසිද්ධියට පත් ව තිබූ වෙහෙර විහාර කිහිපයක් හා ත්‍රිපිටකය පිළිබඳව හසල දැනුමක් තිබූ හික්ෂුන් වහන්සේ කිහිපනමක් ද අවධානයට යොමු වී ඇත. වෙහෙර විහාර අතර රත්කොත් විහාරය (7 පද්‍ය) මහා බෙල්ලන විහාරය ද (10) විදාගම (14) කොතලාවල විහාරය (16) හා රයිගම යතිවරයානන් වහන්සේ ද වෙති (17).

ගුණ නුවණින් සෝබමාන දක්ෂ ආචාර්වරයකු නෙක් සිසු කැලට ශිල්ප ශාස්ත්‍රාදිය ලබා දෙමින් කුළුපන (64) ප්‍රදේශයේ වාසය කර ඇත. රත්නපුර නගරය වර්ණනා කර ඇත්තේ ද සාම්ප්‍රදායික පද්‍ය කෘතීන්හි දක්නට ඇති පුර වැනුම්වලට සමාන වන අයුරිනි. මේ සඳහා කවියා පද්‍ය 42-46 තෙක් පද්‍ය උපයෝගී කර ගනී. සිරිපා වන්දනාවේ යන බැතිමත්තු රත්නපුරයට පිවිසෙත් ම ඉසෙහි දෙහි ගා ගග දියෙහි බැස නා පඩුරු දෝවනය කර සමන් සුරිදුට පඩුරු පුදන්නට පමණක් නොව කෝඩුකාරයන් වෙනුවෙන් භාරභාර වීම ද සිදු කරන බව කවියා සඳහන් කරයි.

පුදා පඩුරු සුරිදුන්ගෙන් ලැබ	වර
මෙදා කෝඩුවෙන් යනෙකුත් සැවොම භාර	කර
විදා පාසු සිරිපා වැද එන	යුර
යැදා සමන් දේවාලෙන් යමු අපි සිරි	සර (42)

ගමන් මාර්ගයෙහි කැටන්දොලේ ප්‍රදේශය (60) වග වලසුන්ගෙන් පිරි ඇති බව පෙනේ. දිවා කාලයේ දී තද අවු රස්මියෙන් තැවෙමින් ගමන්ගන්නා ජනයා පලාබන්ගල පසු කල විට හමුවන මඩමෙහි (73) රාත්‍රි තතර වී නවාතැන් ගෙන පසු දින උදේ පිටත් වෙන අයුරු ද දැක ගත හැකි යි. සුවදින් රැදි අත්පන්දම් රැගෙන (60) රාත්‍රි කාලයේ දී මළුවට විත් පසු දින ඉර සේවයද බලා (69) දෙවියන්ට පින් දී ආපසු පිටත් වෙන බව ද කවියා සඳහන් කරයි.

ගල්කපනාවත්ත - ශ්‍රී පාදය

සිරිපා ගමනාලංකාරය වූ කලී ජී. ජේ ප්‍රේරාගේ නිර්මාණයක් වේ. පද්‍ය 77 ක් අන්තර්ගත මෙම පුස්තිකාව 1896 වර්ෂයේ දී ප්‍රකාශයට පත් කර ඇත. කොළඹ නගරයට තදාසන්න ප්‍රදේශයක් සේ හදුනා ගත හැකි ගල්කපනාවත්තේ සිට ශ්‍රී පාදය දක්වා ඇති ගමන් මාර්ගය තදාශ්‍රිත ප්‍රදේශය කවියා වර්ණනාවට ලක් කරයි. කොටිකාවත්ත, කඩුවෙල ගැට හැත්ත, ඇහැලියගොඩ හරහා ශ්‍රී පාදයට වැටී ගමන් මග මෙහි ලා විස්තර කෙරේ. තෙරුවන් නමස්කාරයකින් ආරම්භ කරන මෙම පුස්තිකාවේ ඇති ගමන් ගන්නා මාර්ගයෙහි නවාතැන් ගන්නා ස්ථාන හා ආහාර ඇති ස්ථාන කිහිපයක් ම සඳහන් කර තිබීම සුවිශේෂත්වයකි. කොටිකාවත්ත (14 පද්‍ය) ඇඹුල්ගම (26) හොරකැලේ (39) දියහොද ඇල්ල (41) කැන්දන්ගමුව (50) නිග්ගස්නේන (56) කුන්මෝදර (60) ආඩියා මල තැන්න (75) දක්වා ඇත. මුස්ලිම් ජනයා විසින් පවත්වාගෙන යන ආපනශාලාවලදී ඇති ආහාර පාන ද මෙහි සඳහන් කර තිබීම සුවිශේෂත්වයකි. කිරිහොදි හා ඉදියප්පත් කා කෝපි බී (31) ගමන් කරනා මගී ජනයා මෙහි දී දැක ගත හැකි යි. ගමන් මගෙහි අතුරු අන්තරා ඇති ස්ථාන ද එවැනි තැන්හි වඩා සිහිකල්පනාවෙන් ගමන් කළ යුතු බව ද කවියා දක්වයි. (59). මෙම කෘතියේ ද යම් දොසක් වෙනොත් සමන් සුරිදුගේ නාමයෙන් දුරලන (76) ලෙස අවසානයේ දී කවියා ආයාචනයක් කරයි.

මහනුවර - අනුරාධපුරය

පද්‍ය 143 කින් සමන්විත වර්ෂ 1887 දී ප්‍රකාශයට පත්කර ඇති අනුරාධපුර අලංකාරය නම් වූ පද්‍ය කාව්‍යයෙන් මහනුවර සිට අනුරාධපුරය දක්වා මාර්ග හා පාරිසරික තොරතුරු කියා පායි. අඥාත කර්තෘ වුවත් ඩී. ඇස් රණසිංහ අප්පුහාමි විසින් පිටපත් දෙදහසක් මුද්‍රණය කර ඇතැයි දැක් වේ. සාම්ප්‍රදායික කාව්‍ය ආරම්භයකින් අනතුරුව වැඩි පද්‍ය ප්‍රමාණයක් මහනුවර හා දළදා මැදුර වර්ණනා කිරීම සඳහා කවියා යොදාගෙන ඇත. දළදා මාලිගාව ආශ්‍රිත වූ වෙහෙර, පොත් ගුල ද, ගී කියනා මඩුව ද කවියාගේ අවධානයට යොමු වී ඇත. (15) පද්‍ය පනසකට ආසන්න ප්‍රමාණයක් අනුරාධපුරය වර්ණනාවට යොදාගෙන ඇති අතර ම කටුගස්තොට, අකුරණ, අලවතුගොඩ, මාතලේ නාලන්ද, දඹුල්ල, කැකිරාව, මරදන්කඩවල ආදී වර්තමානයෙහි පවා නිතර නෙත ගැටෙන තැන් කවියාගේ අවධානයට

යොමු වී ඇත. වෙසක් මාසයේ (4) විසා නැකතින් (8) පිටත්ව යන පිරිසට පා ගමනින් අනුරාධපුරයට යෑමට දින හතක් ගත වේ. (129) මෙම මාර්ගයේ දී මගී ජනයාට විඩාව දුරු කර ගැනීම සඳහා නවාතැන් කිහිපයක් ද කවියා සඳහන් කරයි. (36, 38, 50) අවසානයේ දී දෙවියන් පින් දී කාව්‍ය කෘතිය නිමාවට පත් කරයි.

කොළඹ - මහනුවර

මාර්ග සංඛ්‍යාව (1863) නම් පද්‍ය ආඛ්‍යායනය වූ කලී කොළඹ සිට මහනුවර දක්වා සැතපුම් කණු පිහිටි ස්ථාන පද්‍යයට නගා රචනා කරන ලද කෘතියකි. පද්‍ය අසුවකින් යුත් මෙම කෘතියෙහි කර්තෘ අඥාතය. එහෙත් මොනරගලවත්තේ සිට ලිවූ (79 පද්‍ය) බව පමණක් සඳහන් කරයි. වෙනත් කාව්‍ය කෘතීන්ට වඩා වෙනස් මගක් අනුගමනය කරමින් ඉංග්‍රීසි මහතුන්ට කරන ආශිර්වාදයකින් අනතුරුව තම කාව්‍ය ආරම්භ කරයි. ඉංග්‍රීසි අණින් වල් බිහි වූ ප්‍රදේශ පවිත්‍ර කර ගව්වට සතර ගල්කණු පිහිට වූ බව කවියා දක්වන අතර (4 පද්‍ය) පළමු ගල් කණුවේ සිට හැත්තෑ දෙවෙනි ගල්කණුව තෙක් ඇති ගල්කණු පිහිටි තැන් විස්තර කරයි. මේ අනුව බුලත් කඩේ පළමු කණුව ද (6) මහනුවර පෝරකය අසල හැත්තෑ දෙවෙනි කණුව ද (76) පිහිටා ඇති බව කවියා සඳහන් කරයි. බුලත්කඩේ සිට වේයන්ගොඩ (6-26) වේයන්ගොඩ සිට කැගල්ල (30- 53) කැගල්ලේ සිට මහනුවර පෝරකය දක්වා (54-76) තත් කාල පරිච්ඡේදය වන විට ඉංග්‍රීසි ජාතිකයන් මාර්ග ඇති කිරීම සඳහා කැලෑ හෙළිපෙහෙළි කිරීමේ දී ඇලි ඇතුන් පවා මරණයට පත් වූ බව ද කවියා සඳහන් කරයි. (49) කවියා තම කාව්‍ය කෘතිය අවසන් කරනුයේ ලෝවැසි ජනයාට හා ඉංග්‍රීසි රජුට කරන ආශිර්වාදයකිනි. (80)

ගාල්ල - කොළඹ

මාර්ග විස්තරය වූ කලී 1892 දී පද්‍ය 96 කින් පමණ ප්‍රකාශයට පත් වූ කෘතියකි. හර්මානිස් ප්‍රේරා විසින් ප්‍රසිද්ධ කරන ලදැයි දැක්වෙන අතර කර්තෘ අඥාත ය. ඇතැම් විට වෙනත් පද්‍ය රචකයෙක් ලවා ලියවාගෙන මෙම කෘතිය ප්‍රසිද්ධියට පත් කළා විය හැකි ය. මෙහි ඇති විශේෂත්වය වන්නේ බිරිඳ හා ස්වාමියා යන දෙදෙනා ගාල්ලේ සිට කොළඹ දක්වා ගමන් කරනා ස්වරූපයකින් රචනා කර තිබීම ය. පැරණි පුර වැනුම්වලට සමාන වන අයුරින් ගාලු නගරය කවියා විස්තරය කරයි. (4-7 පද්‍යය) සුභ නැකතින් බිරිඳ සහා යුවළ ගාලු පුරවයෙන් පිටත් වේ. (7) තත් මාර්ගයෙහි ඇති ගින්නොට, හික්කඩුව, සීනිගම, අම්බලන්ගොඩ, පානදුර, මොරටුව, රනමලාන, කොළඹ කොටුව විශේෂයෙන් ම කවියාගේ අවධානයට යොමු වී ඇත. හික්කඩුව වර්ණනා කිරීමේ දී තත් අවධියෙහි ප්‍රකට හික්කු වර්තයක් වූ හික්කඩුවේ සුමංගල හිමි පිළිබඳව කවියා සඳහන් කරයි. (24) මුහුදු බඩ ප්‍රදේශවල දී ජනයා විනෝදවන අයුරුද (30, 49) එමෙන් ම සොර සතුරු ඇති ප්‍රදේශයන් ද (35) කවියාගේ අවධානයට යොමු වී ඇත. කොළඹ කොටුව වර්ණනා කිරීමේ දී එහි විවිධ සමාජීය තොරතුරුද කවියා විස්තර කරයි. යටත් විජිත වාදයේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස බයිලා කර්පිරිඤ්ඤා සමාජයෙහි ව්‍යාප්ත විය. (ආර්යරත්න 1985: 17) කවියාට කොළඹ නගරයේ වෙසෙන නොයෙක් තැන්වල රවිකිඤ්ඤා ගසමින් තැන තැන විශෝල ගසමින් නටන ජනයා ද නෙත ගැටී ඇත. (61). මහනුවර සිට මතුරටට ඇති ගව් ගනන් ද කවියා සඳහන් කරන අතර අවසානයේ දී දෙවියන්ට පින්දීමෙන් කෘතිය නිමාවට පත් කරයි.

කොළඹ - මාතර

ද්විභාෂා උගතෙකු වූ ජේම්ස් ද අල්විස්ගේ මාතරට ගමනක් පද්‍යාවලිය වූ කලී කොළඹ සිට මාතරට ගමන් ගන්නා මාර්ගය තදාශ්‍රිත තොරතුරු වර්ණනා කරන පද්‍ය කෘතියකි. (Alwis de Jemes. Lisure Hours, 1863) පද්‍ය 74කින් සමන්විත වූ මේ පද්‍ය කෘතිය අනිකුත් පද්‍ය ආධ්‍යානයන්ට සපුරා වෙනස් වූවකි. සම්භාව්‍ය සාහිත්‍යයෙන් ලක් ආභාසය හා භාෂා භාවිතයෙහි ලා ඇති සුවිශේෂතාව මෙහිලා කැපී පෙනේ. මෙම කෘතිය විමර්ශනයේ දී පැහැදිලි වනුයේ කේවල කෘතියකට වඩා වෙනත් කෘතියකට බද්ධ කොට රචනා වූවක් බව යි. වෙනත් කෘතීන්හි දක්නට ඇති සාම්ප්‍රදායික කාව්‍යය ආරම්භයක් මෙහි දැකිය නොහැකි ය. කොළඹ සිට මාතරට ඇති ගමන් මාර්ගයෙහි ප්‍රකට අප්‍රකට ස්ථාන හතලිස් පහක් කවියාගේ අවධානය යොමු වී ඇත. පද්‍ය විස්සකට ආසන්න ප්‍රමාණයක් පාරිසරික තොරතුරු කියා පෑම සඳහා කවියා භාවිත කරයි. මොරටුව (12-19), අලුත්ගම (37-40), දොඩන්දුව (51-56) වැනි ප්‍රදේශ වර්ණනා කිරීම සඳහා වැඩි පද්‍ය ප්‍රමාණයක් කවියා උපයෝගී කරගෙන ඇත. සාම්ප්‍රදායික ක්‍රමය මෙන් ම ජනප්‍රවාද ද කවියා භාවිත කරයි. අනිකුත් පද්‍ය කෘතීන් මෙන් අවසානයේ දී තමන්ට අතහිත දුන් පිරිසට ස්තුති පූර්වක අවසානයක් දැකිය නොහැකි යි.

අධ්‍යයනයට ලක් කෙරෙන ග්‍රන්ථවලින් නිරූපිත සමාජය

සාහිත්‍ය නිර්මාණ සඳහා පවතින සමාජීය පරිසරය සෘජුව හෝ වක්‍රකාරයෙන් බලපායි. මේ නිසා පවතින සමාජීය පරිසරය පිළිබඳව සාහිත්‍ය කෘති මගින් සොයා ගත හැකි යි. (වික්‍රමසිංහ. 1946: 17) අපගේ අධ්‍යයනය සඳහා පාදක වූ පද්‍ය කෘතීන් සියල්ල ම පාහේ 19වන සියවසේ මධ්‍ය භාගයේ සිට අවසන් කාල පරිච්ඡේදය දක්වා මුද්‍රණයෙන් ප්‍රකාශයට පත් පුස්තිකා වේ. තත් අවධියෙහි සමාජ ආර්ථික පසුබිම මෙම කාව්‍ය පුස්තිකා අධ්‍යයනය කිරීමෙන් අනාවරණය කර ගත හැකි වේ.

ඉංග්‍රීසි පාලන සමයේ මහාමාර්ග ගොඩනගනලද්දේ වාණිජ බෝග දියුණු කිරීමේ පරමාර්ථයෙනි. (මුණසිංහ 1991: 39) තත් අවධිය වන විට සියලු මාර්ගයන් දියුණු තත්ත්වයකට පත්ව නොතිබුණු අතර ජනයා බොහෝ විට පා ගමනින් හෝ වෙනත් තවලම් ආදිය භාවිත කරමින් තම දෛනික අවශ්‍යතා ඉටුකරගෙන ඇත. පා ගමනින් දුර ගමන් යෑමේ දී අම්බලමේ නැවතී යෑම පුරාණ මිනිසාගේ සිරිතක් විය. (දසනායක 2000: 89) මඩම (සෝරත 1999: 726) හා අම්බලම (සෝරත 1999: 85) යන්න ශබ්දකෝෂකරු පෙන්වා දෙන්නේ ද මගීජනයාහට ගිමන්තිවාගැනීම සඳහා ඉදිකරනලද ශාලා විශේෂයක් වේ. මෙම පද්‍ය කෘති මගින් නිරූපිත මඩම කිහිපයක් පිළිබඳව ද සොයා ගත හැකි වේ. මාතලේ අලුවිහාරය (අනුරාධපුර අලංකාරය, 30 පද්‍ය) මින්නානේ (සිරිපා ගමනාලංකාරය, 49) කැකුණහිත්ත (සිරිපා ගමනාලංකාරය, 66 පද්‍ය) තොටගමුව (මාර්ග විස්තරය 23) දෙහිවල (මාර්ග විස්තරය 56) පලාබද්දල (සුමණ ශෛල මාර්ගාලංකාරය 55 පද්‍ය) විශේෂ කොට දැක්විය හැකි ය. ශ්‍රී ලාංකේය සමාජ ව්‍යුහය කෙරෙහි බුදුදහම තදින් ම බලපාන්න විය. (අදිකාරම් 1963: 282). හික්ෂුවගේ සමාජීය සේවාව ද සෘජුව ම සිදු විය. (රාහුල හිමි 1999: 83). තත් මාර්ග යන්හි භාෂාත්‍රයෙහි ප්‍රවීණත්වයක් ලබා සිටි හික්ෂුන් වහන්සේ කිහිපනමක් පිළිබඳ ද තොරතුරු අනාවරණය කරයි. දෙවනපෑතිස් රජු කරවූ තලගුරු විහාරය (අනුරාධපුර

අලංකාරය 60 පද්‍යය) විදාගම විහාරය (සුමනගෞල මාර්ගාලංකාරය 14 පද්‍ය) කොතලාවල විහාරය, සොරණ විහාරය (සුමන ගෞල මාර්ගාලංකාරය 17, 14) කැලණි විහාරය (දුම්රිය ගමන 21 පද්‍ය) රයිගම යතිඳු (සුමන ගෞල මාර්ගාලංකාරය 17 පද්‍ය) හික්කඩුවේ නා හිමි (මාර්ග විස්තරය 23 පද්‍ය) මෙහිලා සුවිශේෂී කොට සැලකිය හැකි ය.

ජනප්‍රවාද හා ජනශ්‍රැති සිංහල ජනයාගේ සංස්කෘතිකාංගයකි. (විජේසේකර, 1986: 238) තත් අවධියෙහි ජනයා අතර ජනප්‍රවාද හා ජනශ්‍රැති ද ප්‍රකට අංගයක් වශයෙන් පැවති බව පෙනේ. එමෙන් ම ස්ථාන නාම ප්‍රභවය හා සම්බන්ධ තොරතුරු ද මෙහි ලා අනාවරණය කර ගත හැකි යි. පෙර අවධියෙහි දුගියෙක් බඩසයින් පලා මුලක් අනුභවය සඳහා සුදානම් වූ මොහොතෙහි සමන් සුරිදුගේ බලයෙන් බත් මුලක් වූ බව මෙන් ම පසුව එම ප්‍රදේශය පලාපත්බත්ගල (සුමන ගෞල මාර්ගාලංකාරය 53) නමින් ජනප්‍රිය වූ බව ජන මතයයි. රාවණ රජු සීතාදේවිය සගවා වූත් තැන සීතාවක නුවර (සිරිපා ගමනාලංකාරය 45) ලෙස ද හැරමිටියක් පාන වී එළිය දුන් නිසා පසුව එම ප්‍රදේශය හැරමිටි පහන (සිරිපා ගමනාලංකාරය 45) නමින් ව්‍යවහාර කෙරේ. ගොඩගම එපිටින් දෙකිද ඉවුරෙහි පෙර මසුරන් වළක් තිබූ බව ද ජනප්‍රවාදයෙහි සඳහන් වේ. (ලංකා දුම්රිය ගමන 53)

සාම්ප්‍රදායික ශ්‍රී ලාංකේය ජනයා දෛනික ජීවිතයේ දී විවිධ අභිචාර තම ජීවිතයේ විවිධ අවස්ථාවල දී භාවිතයට ගනී. අලුත් ව්‍යාපාර, මංගල උත්සව සහ සුඛ ගමන් යෑමේ දී මෙන් ම සෑම සුඛ කටයුත්තක් ම ආරම්භ කරන ලද්දේ සුභ මූර්තියකිනි. (ආර්යපාල, 196) අනුරාධපුරයේ වන්දනාවට පිටත්වන ජනයා ගුරු දිනයේ උදේ සියලු දෝෂයන් දුරුලන සුඛ විසා නැකතින් පිටත් වී ඇත. (අනුරාධපුර ගමනාලංකාරය 8 පද්‍ය) බුදු දින රෙහෙන නැකත (මාර්ග විස්තරය 7) සුඛ භෝරාවක් ලෙස භාවිතයට ගෙන ඇත. මාර්ග දියුණුව නොතිබූ කාල වකවානුව තුළ දී බොහෝ ජනයා වන්දනා ගමන් යෑම පා ගමනින් ම ගියහ. (නන්දදේව, 179). එමෙන් ම පා ගමනින් වන්දනා ගමන් යෑම පුණ්‍ය කටයුත්තක් ලෙස ගැමි ජනයා සැලකූහ. මහනුවර සිට අනුරාධපුරයට පා ගමනින් යෑමට දින හතක් ගත වී ඇත. (අනුරාධපුර අලංකාරය 129 පද්‍යය)

ජන ජීවිතයෙහි බොහෝ පැතිකඩ මෙම පද්‍ය මගින් අනාවරණය කර ගත හැකි වේ. සාම්ප්‍රදායික ජනයා ගමන් බිමන් යෑමේ දී බත් බුලත් ගෙන යෑම සිරිතක් ව පැවතිණි. (ආර්යපාල 334) සිරිපා ගමනේ දී පොල්වත්තේ මුස්ලිම් කඩවල කිරි හා ඉදියප්පන් අනුභව කොට ගමන් කර ඇත. (සිරිපා ගමනාලංකාරය 31 පද්‍ය) ගමන් විඩාව දුරලනු වස් සීත ගගුලෙන් නා ගත උණුසුම සඳහා ඔසු වළඳා යෑම සිරිත විය. (සුමන ගෞල 58) ගොඩගම (මාර්ග විස්තරය 33 පද්‍යය) බල්ලාපාන (මාර්ග සංඛ්‍යාව 30 40 පද්‍යය) කරඬුපතේ (අනුරාධපුර අලංකාරය 56) යන ප්‍රදේශයන්හි ගමන් කිරීමේ දී සොර සතුරන්ගෙන් ප්‍රවේසම් වන ලෙස දක්වා ඇත. මාර්ග දියුණුවීමත් සමග ම වතු ආර්ථිකය ගොඩ නැගිණි. වාරියපොළ වත්ත (අනුරාධපුර අලංකාරය 27) නාඋල (අනුරාධපුර අලංකාරය 36) කුළුපන (සුමනගෞල මාර්ගාලංකාරය 25) කුළුපන (සුමන ගෞලමාර්ගාලංකාරය 25) යන ප්‍රදේශ සරුසාර ලෙස වැඩි තිබුණු ප්‍රදේශ බව පෙනේ.

වෙළෙඳ ව්‍යාපාර කටයුතු සඳහා ලංකාවට පැමිණි යෝනක ජනයාගේ ව්‍යාප්තිය ද මෙහි ලා කවියෝ සඳහන් කරති. අකුරණ (අනුරාධපුර අලංකාරය 22) රණාලය (සිරිපා ගමනාලංකාරය. 54) හුනුගේවත්ත (මාර්ග සංඛ්‍යාව 36) අලුත්ගම (මාර්ග සංඛ්‍යාව 45) මෙන් ම 10 වන සියවසේ අග භාගයේ දී දකුණු ඉන්දියානු ආක්‍රමණ සමග දෙමළ ජනයා ද පැමිණි පසු (ධම්මරතන හිමි 2001: 37) ප්‍රදේශ කිහිපයක ම ඔවුහු වාසය කළහ.

යටත් විජිත කාල පරිච්ඡේදයෙහි වාණිජ ව්‍යාපාර ඇතිවීම හා සමගාමීව සමාජයෙහි ඇති වූ වෙනස්වීම් සමග ම නව ප්‍රභූ පැලැන්තියක් බිහි විය. (හෙට්ටිආරච්චි 1991 : 24) කොකලාවල මැතිදු (දුම්රිය ගමන, 28 පද්‍ය) ආටිගල පරපුර (දුම්රිය ගමන, 20 පද්‍ය) වැනි සමාජයෙහි ප්‍රභූ පුද්ගලයන් මෙන් ම ලන්දේසි පන්තියට හැඩවී බණ පොතක් අතේ තියාගෙන ඉන්න ළදක් පිළිබඳව ද දැක්වේ. (දුම්රිය ගමන, 50 පද්‍යය) වස්කඩුව (මාර්ග විස්තරය, 24 පද්‍ය) පැටිපැල්පල (මාර්ග විස්තරය, 24 පද්‍ය) අරංගල කන්ද (ලංකා දුම්රිය ගමන, 47) වැනි ප්‍රදේශ කිහිපයක ම රා අරක්කු වැනි මත්ද්‍රව්‍ය තිබිණි. එමෙන් ම තත් කාලීන සමාජයෙහි මාර්ග විස්තරයේ දී තවලම් හා කරත්ත මගින් ගෙන එන ලද විවිධ භාණ්ඩ අඹේපුස්ස පොල්ගහවෙල (ලංකා දුම්රිය විස්තරය, 47) යන ස්ථානවල දී දුම්රියට නංවා අගනුවරට හා නදාසන්න ප්‍රදේශවලට භාණ්ඩ බෙදා හැරීම සිදු කර ඇත.

පුරාතන අවධියේ සිට ම ලංකාවාසී ජනයා නොයෙක් විනෝද ක්‍රීඩාවල නිරත වූහ. (ආර්යපාල ලංකා ජනතාව) පෘතුගීසි සමය තුළ ව්‍යාප්ත වූ විවිධ දෑ අතර පෘතුගීසි නැටුම හෙවත් බයිලා සෑම තරාතිරකම ජන කොටස් අතර වඩාත් ජනප්‍රිය විය (ආර්යරත්න 1985: 17) බයිලා සමාජයෙහි ජනප්‍රිය අංගයක් වී තිබිණි. බොහෝ දෙනෙක් විශේෂ වයමින් නැටු ජනයා ද දැක ගත හැකි යි. (මාර්ග විස්තරය 60 පද්‍ය) මෙයින් තත්කාලීන සමාජ ව්‍යුහයෙහි ජන ජීවිතයෙහි පැහැදිලි පැතිකඩක් පෙන්නුම් කරයි.

සාහිත්‍යමය අගය හා භාෂා ලක්ෂණ

කාව්‍ය රචනයේ අභිප්‍රාය වන්නේ වචන භාවිතයෙන් පාඨකයා තුළ හැගීම් පුබුදුවාලීම සේ සැලකිය හැකි ය. එසේ භාවිත කරන වචන මගින් පාඨකයා තුළ වමන්කාරයක් ජනිත වේ. (පුඤ්ඤානන්ද හිමි 2000: 57) මෙම පද්‍ය රචකයෝ ද පාඨකයා තුළ වමන්කාර ජනක හැගීම් ජනනය වන පරිද්දෙන් තමා ඇසු දුටු දේ වර්ණනා කළහ. ඇතැම් කෙනෙකුගේ වර්ණනාවන් සම්භාව්‍ය සාහිත්‍යකරුවන්ගේ වර්ණනාවන්ට සමරූපී වේ. සාම්ප්‍රදායික සංදේශ කාව්‍යවල වර්ණනාවට භාජනය වන්නේ වෙහෙර විහාර, දේවාල, ගම්, ඇල දොල, අම්බලම්, පොකුණු යනාදි ය වේ. (තෙන්නකෝන් 1969: 120-200) මෙම පද්‍ය කෘතිවලින් ද නිරූපණය වන්නේ ද සාම්ප්‍රදායික වර්ණනා ශෛලියක් ම වේ. සුමනශෛල මාර්ගාලංකාරයෙහි දැක්වෙන පහත නිදසුනින් ඒ බව මනාව පැහැදිලි වේ.

දිය තුළ හැමවක් ගොඩ කල අයු	රා
හය කුර රෙදෙසින් සැදි මී අඹ	රා
සියරැස දිය සැක් වැසු පෙර නොහැ	රා
පය සතපමු රයිගම බිය සිද	රා

(සුමනශෛල මාර්ගාලංකාරය 16)

මෙහි දී කවියා රයිගම වර්ණනා කරනුයේ ලෝකයේ සියලු සම්පත්තින් එක්තැන්ව තිබෙන තැනක් ස්ථානයක් ලෙස ය. එමෙන් ම අශ්වයන්ගේ කුර ගැටීම නිසා දූවිල්ලෙන් ප්‍රදේශය වැසී ඇති බව පැවසීමෙන් පෙන්නුම් කරනුයේ මෙහි ඇති ජනාකීර්ණ ස්වභාවයයි. එළවිල ප්‍රදේශය සිටි යෝනක ජනයා පිළිබඳව කවියා මවනුයේ ද අසුරව චිත්ත රූපයක් සිත්හි වමාපාමිනි.

උපායෙන් දනන්ගේ දන ගන්ක	බල
උපායට නොබා දවසරින යොන්	කැල
කපා කෙස් වැටිය අඹරා උඩු	රැවුල
එපා බිය වෙන්ට යමු මෙගම එළු	විල

(සුමන ශෛල මාර්ගාලංකරය 8 පද්‍ය)

මෙයින් යෝනක ජනයාගේ තත්කාලීන සමාජයෙහි බාහිර ස්වරූපය ද දැක ගත හැකි යි. කෙස්වැටි කපාගෙන උඩුරැවුල අඹරා ජීවත් වන මොවුන්ගේ බාහිර ස්වරූපය කිසියම් බිය ජනක ස්වභාවයක් උසුලන බව ද පෙනේ. ස්ත්‍රී වර්ණනාවේ දී තත් සමාජයේ කාන්තාවගේ ඇඳුම පිළිබඳව ද සඳහන් වේ.

ඇඳ දනිනුඩ වන ඉස සැඩ ගෙහි	ලා
බැඳ තනපට වත් ගෙන තද කර	ලා
හද තුළ දග පොරඩා දැද සිය	ලා
රගනන් දැක යමු පසු නොබ	ලා

මෙම පද්‍යයෙහි භාෂා භාවිතය හා අදහස තිසර සන්දේශයේ සඳහන් පද්‍යයක් සිහිපත් කරයි. (තිසර සන්දේශය 19909 80 පද්‍ය)

මාර්ග සංඛ්‍යාව රචකයා තමාගේ වර්ණනාවට ලක් වන මාර්ගය නෙළුම් රේඛා මෙන් බබලන බව පෙන්නුම් කරනුයේ ඒ සම්බන්ධයෙන් ඔහු තුළ වූ වමන්කාරය ප්‍රකාශ කිරීමට ය. එහි ම තවත් ස්ථානයක කඩුගන්නාව වර්ණනා කරනුයේ සඳ මැද බබලන අටවක සදට සදසි වන අයුරිනි.

තුට දැක නද කරණ කොවිලිදුනට	සුද්දේ
වට සැක ලෙසට නොබලති දියවට	සද්දේ
අටවක සද ලෙසට බබලයි සද	මැද්දේ
හැට එක කණුව කඩුගන්නාව වෙල	මැද්දේ

(65 මාර්ග සංඛ්‍යාව)

කාව්‍යයෙහිලා භාවිත රචනා ස්වභාවය මත මෙහි දී දැකිය වන්නේ ව්‍යක්ත කාව්‍ය සම්ප්‍රදායකට වඩා ජන කාව්‍යය සම්ප්‍රදායට සමීප වූවක් බව පෙනේ.

දිනිදා අවර පත් වූ රිවිදුලා	වේ
ඇවිද තැන්න තැන විද සිහිමුලා	වේ
ලැබූ දා දිනක සිව්සැට රතකලා	වේ
සැම දා නියන් එක දා වැහි වලා	වේ

(මාර්ග විස්තරය 96)

සැමදා නියන් එක දා වැහි වලාවේ යන ප්‍රකාශනය ජන කාව්‍යයන්හි දක්නට ලැබෙන සුළබ ප්‍රකාශනයක් වේ. මෙම කාල පරිච්ඡේදයෙහි මාර්ග වර්ණනාවන්හි ප්‍රශස්ත ගණයෙහිලා සැලකිය හැකි මාර්ග වර්ණනාව වනුයේ ජේම්ස් ද අල්විස් පඩ්වරයාගේ මාතරට ගමනක් යන මාර්ග වර්ණනාවයි. භාෂා භාවිතය හා සංකල්ප මැවීමෙහි ලා කවියාගේ ව්‍යක්ත බව ප්‍රකට කරයි.

කිරිසිදු පැහැ තුලාව වැලි තලා	ය
සුවද හමන මලාය පුල් වලා	ය
හැසිරෙන බිගු කැලාය මී ලලා	ය
දුටුවෙමි වන කැලාය සිතු පිලා	ය
වරලස මේ රගාය මන රගා	ය
සුනිමල සොමි රගාය වන රගා	ය
මද දුනු මිට රගාය සිහි නිගා	ය
මියුරණකර රගාය යුග දගා	ය

(මාතරට ගමනක් 5, 6)

මෙහි භාෂාව අලංකාරෝත්ති විරන්තන සන්දේශ කාව්‍යයන්හි විද්‍යමාන පරිසර වර්ණනාවන්ට සමාන බවක් ම පෙන්නුම් කරයි.

එහිලා උපමා යමක අනුප්‍රාසාදිය වඩාත් භාවිත කර ඇත්තේ මාතරට ගමනක්, මාර්ග සංඛ්‍යාව, සුමණගෙල මාර්ගාලංකාරය යන පද්‍ය කෘතීන්හි දී වේ. කාව්‍ය රචනයේ දී අත්හළ යුතු යම් යම් දෝෂයන් පිළිබඳව අලංකාරවාදිහු දක්වති. සම්භාව්‍ය කාව්‍ය රචකයන් පවා කාව්‍ය දෝෂයක් ලෙස සැලකූ යවහන් දෝෂ මෙම පද්‍ය රචනා තුළ ද දැකිය හැකි යි. ඇතැම් පද්‍යයක යවහන් දෝෂයන් ද දැක ගත හැකි යි.

යසන් උදුල සිරිමත් ගුණ එමන	රජුන්
සිතත් පතල කර සතනට පිහිට	ලමින්
බලන් පතල සෙනගක් රැගෙන	මැතිවරන්
කදුන් හෙළි කර සමතල මග	සැදුවෙන්

(මාර්ග සංඛ්‍යාව 3)

කාව්‍ය රචනයේ දී භාෂා භාවිතය ප්‍රධාන වේ. (සුරවීර 1991 : 57) මෙම පද්‍ය රචකයන්ගේ උපයුක්ත භාෂාවෙහි ද යම් යම් විශේෂතාවන් දැක ගත හැකි ය. පර භාෂාමය පද්‍ය භාවිතය මෙම පද්‍යයන්හි සුලභ ලක්ෂණයක් වන අතර ම එය සමකාලීන භාෂා ලක්ෂණයක් වශයෙන් හඳුන්වා දිය හැකි ය. (බලගල්ලේ 1996: 57)

පෝරකය (මාර්ග සංඛ්‍යාව 3 පද්‍යය) මාර්කැට්ටුව (අනුරාධපුර අලංකාරය 121) මවුන්ට්ලෙවිනියා (දුම්රිය මාර්ග 26) යනා දී පද්‍ය මෙන් ම යෝනක ජනයා පිළිබඳව සඳහන් කිරීමේ දී ද දෙමළ භාෂාමය පද්‍ය භාවිතය ද සුලභව දැක ගත හැකි වේ. පාල් කේතන්හි

(සිරිපා ගමනාලංකාරය 31) නින්ගේ ඉන්ගේ පෝරදු (සිරිපා ගමනාලංකාරය 54) දා රැඹල අඩි (මාර්ග විස්තරය 38) එසේ වුවත් ජේම්ස් ද අල්විස්ගේ රචනා මෙබඳු යෙදුම්වලින් වැළකී සිටි ආකාරය දැක ගත හැකි ය. 19 වන සියවසේ මුද්‍රණ ශිල්පයේ වර්ධනයත් සමග භාෂා භාවිතයේ ද සිදු වූ සුඛනමය ස්වරූපය මෙම පද්‍ය රචනා මගින් දැක ගත හැකි ය. බොහෝ රචකයන් තමන්ගේ පණ්ඩිතමානි ස්වරූපය ප්‍රකට කිරීමට උත්සහ කරනු වෙනුවට තම අදහස් වඩාත් සුඛනමය ස්වරූපයෙන් කියාපෑමට ගත් උත්සහය මෙහිලා සඳහන් කළ යුතු වේ.

නිගමනය

මෙම අධ්‍යයනයට පාදක වූ මාර්ග වර්ණනාවන්හි දක්නට ලැබුණු සුවිශේෂී ලක්ෂණය වන්නේ සම්භාව්‍ය සාහිත්‍යයෙන් ලත් පරිපූර්ණ ශික්ෂණයක් නොමැති වුව ද සන්දේශ කාව්‍ය ආකෘතියට අනුගතව තම කාව්‍ය කෘති රචනා කරන්නට උත්සහගත් බවකි. ජේම්ස් ද අල්විස්ගේ පද්‍යය අනෙකුත් රචකයන්ට වඩා ප්‍රශස්ත මට්මක පැවති අතර ම ඔහු ද්විභාෂික උගතෙකු වශයෙන් ද තත්කාල පරිච්ඡේදයෙහි ප්‍රකට ව සිටි බව පෙනේ. ඔහුගේ රචනාවන්හි උපයුක්ත භාෂාව මෙන් ම පාරිසරික තොරතුරු වර්ණනා කිරීමේ දී දක්වන සමත්කම සම්භාව්‍ය පද්‍ය රචකයන්ට ම ළං වෙයි.

19වන සියවසේ සිදු වූ සමාජ විපර්යාසයන් සමග ම නව සාහිත්‍යයක් ද පහළ විය. එහිලා උප යුක්ත භාෂාව, ආකෘතිය සහ සන්දර්භය ද සම්භාව්‍ය සාහිත්‍යයෙන් ද අන්‍යතර වූ මාර්ගයක් අනුගමනය කර ඇති අයුරු දැක ගත හැකි වේ. මෙම ප්‍රවනතාව මාර්ග වර්ණනා රචනා කළ පද්‍ය රචකයන්ගේ රචනා තුළ ද එලෙසින් ම විද්‍යමානයි. ඇතැම් තැනක සම්භාව්‍ය පද්‍ය රචනා ක්‍රමයට ආසන්න වුව ද ඉදිරිපත් කිරීමේ දී විලාසය අතින් නවතාවක් දැකී ය. මේ හේතුවෙන් නව සාහිත්‍ය ප්‍රවනතාවක් පහළ වූ අතර ම එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් නව්‍ය පාඨක පිරිසක් ද බිහි වූ අයුරු දැක ගත හැකි වේ.

පරිශීලිත ග්‍රන්ථ

ප්‍රාථමික මූලාශ්‍රය

අනුරාධපුර අලංකාරය, (1887) ප්‍ර.ඩී ඇස් රණසිංහ අප්පුහාමි විසින් අවිච්ඡි ගස්සන ලදී, මහනුවර.

දුම්රිය මාර්ග විස්තරය, (1896) මාතර ඒ ඩබ්ලිව් ජී විසින් විරචිතයි, ගාල්ල.

මග සලකුණ (1947) (සංස්) එඩ්මන්ඩ් පීරිස්, කොළඹ.

මාතරට ගමනක්, (1863) Alwis de James , Leisure Hours, Colombo.

මාර්ග විස්තරය, (1892) හර්මානිස් ජේරා, ගාල්ල.

මාර්ග සංඛ්‍යාව, (1863) _____ ගාල්ල.

ලංකාවේ දුම්රිය ගමන, (1869) කර්තෘ අඥාතය, කොළඹ, ලක්මිණි පහන යන්ත්‍ර ශාලාවේ දී අවිච්ඡි ගස්සන ලදී.

සිරිපා ගමනාලංකාරය, (1896) ජී.ජේ ජේරා, කොළඹ.

සුමනාශෙල මාර්ගාලංකාරය, (1891) දොන් කොරනේලිස් පොන්සේකා අප්පුහාමි, කොළඹ.

සිංහල (පැරණි)

- කවිසිඵමිණ (1965) (සංස්) ඇම්.බී ආර්යපාල, කොළඹ.
- කාව්‍යශේඛරය (1966) (සංස්) රත්මලානේ ධර්මාරාම හිමි, කොළඹ.
- කොවුල් සන්දේශය (1920) (සංස්) ඩබ්ලිව්. එෆ් ගුණවර්ධන වාසල මුදලි, කොළඹ.
- ගිරා සන්දේශය (1963) (සංස්) මුනිදාස කුමාරතුංග, කොළඹ. (තුන්වෙනි මුද්‍රණය)
- ගුන්තිල කාව්‍යය (1964) (සංස්) කඩිහිංගල සෝරන හිමි, ගල්කිස්ස.
- තිසර සන්දේශය (1990) (සංස්) ඒ. වී සුරවීර සහ තවත් අය, කොළඹ
- පේරි ගාථා (1918) (සංස්) සූරියගොඩ සුමංගල හිමි, කොළඹ,
- පරෙවි සන්දේශය (1997) (සංස්) කේ. ජයතිලක, කොළඹ.
- මයුර සන්දේශය (1963) (සංස්) කුමාරතුංග මුනිදාස, කොළඹ, (දෙවන මුද්‍රණය)
- මුවදෙව්දාවන (1996) (සංස්) කුමාරතුංග මුනිදාස, කොළඹ, (තුන්වෙනි මුද්‍රණය)
- මහාවංශය (1959) (සංස්) පොල්වත්තේ බුද්ධදත්ත හිමි, කොළඹ.
- මේඝදූතය (1959) (සංස්) ම.ව සුගතපාල ද සිල්වා, (නාගර පෙළ සහිතව) කොළඹ.
- රසු වංශය (1938) (සංස්) හැඩිපන්නල පඤ්ඤාලෝක හිමි, කොළඹ.
- සමන්ත කුට වර්ණනාව (1959) (සංස්) කිරිඇල්ලේ ඤාණවිමල හිමි, කොළඹ.
- සසදාවත (1969) (සංස්) රැ. තෙන්නකෝන්, කොළඹ.
- හංස සන්දේශය (1979) (සංස්) කේ.ඩී.පී වික්‍රමසිංහ, කොළඹ.

ද්විතියක මූලාශ්‍රය

- අදිකාරම් .ඊ. ඩබ්., (1965) පැරණි ලක්දිව බෞද්ධ ඉතිහාසය, කොළඹ.
- ආර්යපාල, ඇම් .බී., (1962) මධ්‍ය කාලීන ලංකා සමාජය , කොළඹ.
- ආර්යරත්න සුනිල්, (1985) බයිලා කපිරිඤ්ඤා විමර්ශනය, කොළඹ.
- කාර්යවසම් තිස්ස මොහොට්ටිවත්තේ ගුණානන්ද හිමිපාණෝ පසුබිම හා කාර්ය සාධනය, මොහොට්ටිවත්තේ ගුණානන්ද සමරු කලාපය, (1990) සංස්: තිස්ස කාර්යවසම් හා ප්‍රණීන් අබේසුන්දර.
- කරුණානන්ද උක්කු බණ්ඩා, (1999) ශ්‍රී ලංකාවේ ආර්ථික ඉතිහාසය (1796-1931), කොළඹ.
- කරුණාරත්න කේ.පී. වී., (1965) ලංකාවේ යුරෝපීය යටත් විජිත පාලනය, කොළඹ.
- තෙන්නකෝන් .රැ., (1960) අපේ පැරණි අසුන් කවි, කොළඹ.
- දසනායක රෝහිත, (2000) අම්බලම හා සමාජය, කොළඹ.
- දිසානායක ජේ.බී., (2001) ශ්‍රී පාදස්ථානය, කොළඹ.
- ධම්මරතන හිමි හිස්සැල්ලේ, (2001) සිංහලේ ද්‍රවිඩ බලපෑම්, නුගේගොඩ.
- පඤ්ඤාකිත්ති හිමි කොටහේන, (2001) සාහිත්‍ය හා සමාජය, කොළඹ.
- බලගල්ලේ විමල් ජී, (1996) සිංහල භාෂාවේ ප්‍රභවය හා ප්‍රවර්ධනය, බත්තරමුල්ල.
- මුණසිංහ ඉන්ද්‍රාණී, (2000) ශ්‍රී ලංකාවේ මාර්ග ප්‍රවාහනය, කොළඹ.
- රාහුල හිමි වල්පොල, (1999) ලක්දිව බුදු සමයේ ඉතිහාසය, කොළඹ.
- වික්‍රමසිංහ මාර්ටින්, (1946) සිංහල සාහිත්‍යයේ නැගීම, කොළඹ.
- විජේසේකර නන්දදේව, (1986) ලංකා ජනතාව, කොළඹ.
- සන්නස්ගල පුංචි බණ්ඩාර, (1962) සිංහල සාහිත්‍ය වංශය, කොළඹ.

සරච්චන්ද්‍ර එදිරිවීර, (1997) සිංහල නවකතා ඉතිහාසය හා විචාරය, කොළඹ.

සුරවීර, ඒ.වී., (1991) සාහිත්‍ය විචාර ප්‍රදීපිකා, කොළඹ.

සෝරන හිමි වැලිවිටියේ, (1999) ශ්‍රී සුමංගල ශබ්දකෝෂය, කොළඹ.

සගරා

දුම්රිය ගමන - (1949), 1 වන කලාපය: කොළඹ.

දුම්රිය ගමන : (1949) මාර්තු කලාපය, කොළඹ.

Railway (2000) (දුම්රිය දේපාර්තමේන්තුව) කිවි නෙතින් දුටු දුම්රිය, විභාවී විජය ශ්‍රී වර්ධන (දුම්රිය දේපාර්තමේන්තුවේ ප්‍රකාශනයකි) කොළඹ.

පුවත්පත්

ලක්මණි පහන - (1865) දෙසැම්බර් 13

ලක්මණි පහන - (1866) සැප්තැම්බර් 10

ලක්මණි පහන - (1867) අප්‍රේල් 10

සිතුමණි රුවන - (1867) ජූලි 17

සිළුමණි - (1995) ජනවාරි 29

English

Colbrook Cameron reports . (195)6 selected and edited by G.C Mendis, Vo. 1.75 oxford University press, London . Vol .1 .75.

Godakumbura C.E., (1996) **Sinhalese Literature**, Colombo.

Maroof M.M.M and Marina, (1992) Ismail, **Muslim of kalutara District**, Colombo.

Nira Wickramasinghe, (2006) **Sri Lanka in the Modern Age—A History of Contested Identities**. Hurst and Company, London.

Patrick Peebles, (2006) **The History of Sri Lanka**, London : Greenwood Press.

Perera G.F., (1925) **The Ceylon Railway**, Colombo.

Picaresque Encyclopaedia, Britinica, (2000) Deluxe Edition, (CDrom)

Kariyawasam Tissa' **Religious Activities and the Development of a New Poetical Tradition in Sinhalies**, 1852 – 1906, Godge Puplications, Maradana.

K.M. de Silva, (1981) **A History of Sri Lanka**, Delhi: Oxford University Press.